

(New-York. Office of the Publishers Weckly. 1895.) már huszonötödik kiadása jelent meg. Ide tartoznak az olasz »*Catalogo collettivo della liberia italiano*« (1891) és a belga »*Recueil alphabétique des Catalogues publiés par le soins du cercle belge de la librairie*« (1892) is.

Nálunk Petrik Gézának e téren kifejtett érdemes munkássága még mindig nics kellően méltányolva. E—r.

*

A „Tóldalék“ nyelvújításai. Bartha József a Nemzeti Múzeumban talált *Tóldalék* című szótárkát a *Magyar Könyvszemle* f. évi III. füzetében¹ ismertetve, egyebek közt azt állítja, hogy e szótár szerzője »maga is alkotott néhány új szót. Ilyenek lehetnek a következők, a melyek sem nem tájszavak, sem a nyelvújítóknak ezen időbeli szótáraiban elő nem fordulnak: *bokáyl* (?)²: kancsó, pohár; *özvegyleg*: in statu viduali; *szemteni*, *szemleni*: sajdítani, eszmélni; *lelkész*: lelki pásztor.«

A cikkíró e nézetét valami sajátos varázslat hatása közben vethette papírra, a mely elfeledtette vele, hogy van nekünk Nyelvtörténeti Szótárunk, van egy régiebb, kezdetleges s egy új, bő anyagú Tájszótárunk, hogy van egy Kassai Józsefünk meg egy Kriza Jánosunk, amaz egész szótárt írt, tele sok tájszóval, emez pedig Vadrózsáiban szintén adott a székely föld szavaiból jókora jegyzéket, s végre, hogy a ragok történetét Simonyi egy két kötetes nagy munkában aprólékosan megírta. Ha mindezt nem felejtette volna el a Tóldalék ismertetője, akkor legfőlebb azt mondaná, hogy a *lelkész* szót e szótárnál régiebb forrásnál nem tudja kimutatni.

Ámde micsoda újítás az *özvegyleg* szó? Hisz a *lag*, *-leg* rag a legközönségesebb ragjaink egyike, a mely az *özveggy* szóhoz ép úgy járulhat az újításnak leggyöngébb szele nélkül, mint járult és járul — hogy példát fölösen ne idézzek — az *elegyes*, *páros*, *vegyes*, *visszás* stb. stb. mellékevekhez, a mennyiben *elegyesleg* előfordul már Molnár Albertnél, *pároslag*, *vegyesleg*, *visszáslag* pedig sok hasonlóval együtt a háromszéki beszédnek kedvelt raghasználatát mutatják (l. Simonyi, Magyar Határozók, I. k. 421—426. l.).

És a *bokáyl* minő szógyártmány lehet, mikor megvan már a Nyelvtörténeti Szótárban az jó Ilosvai Péter óta, megvan az

¹ 184—190. ll.

² E kérdőjel a cikkíró meglepetésének kifejezője.

új Tájszótárban *bokály* s a régiben *bokáj* alatt. Abban az egyben igaza lehet a czikkírónak, hogy a nyelvújítók ez időbeli szótárai-ban nincs meg.

Végre a *szemteni*, *szemleni* ige szintén nem új dolog. Ezt a *szemteni* »sejteni sejdíteni« igét megtalálhatta volna a czikkíró Kassai Szókönyvében (IV. k. 397. l.) *szemt* alatt, meg Krizában is *szēnteni* alakkal, s utána a Nagy Szótárban is; ez a *szent* ige pedig a *szemt*-hez úgy viszonylik, mint a mai *ínt* és *hánt* a régi *ímt* és *hámt*-hoz (l. Nyelvtört. Szótár). A *szemleni* valóban új szóalak, a melynek nyomára másutt nem akadhattunk és a *szemteni*-hez való viszonyát sem értjük.

Tanulságul azonban annyit levonhatunk e kis helyreigazítás után, hogy a *Toldalék* szerzőjének nyelvújító voltát más, kifogástalan példákkal szeretnők igazolva látni.

Zolnai Gyula.

*

Ezen helyreigazításra csak annyi megjegyezni valóm van, hogy ha Zolnainak minden tekintetben igaza volna is, még mindig fölös számmal találhatók a »Toldalék«-ban olyan bizonyítékok, a melyek a szótárírónak nyelvújító voltát kétségtelenné teszik, ha mindjárt talán az egy *lélkész*-en kívül több szót nem is gyártott. Nekem azonban sokkal fontosabb célom volt e mellékesen odavetett s most egész nyelvészeti arzenállal megtámadott állításnál; az, hogy e szótár idejét legalább hozzávetőleg meghatározzam és a nyelvészekkel, a kik előtt eddig rejtve volt, megismertessem. S hogy e czélmát némileg elértem, ez a helyreigazítás is bizonyítja.

Dr. Bartha József.

FOLYÓIRATOK SZEMLEJE.

I.

HAZAI FOLYÓIRATOK.

Az **Egyetemes Philologiai Közlöny XXI. évfolyama IX. füzetében** (1897 november) *Náményi Lajos* a nagyváradi jezsuita-dramákkal foglalkozik. *Kemény Ferencz* »A philologia 1900-ban« cím alatt indítványt terjeszt elő arra, hogy a Budapesti Philologiai Társaság az 1900-iki párisi nemzetközi kiállításra állítsa össze a francia-magyar nyelvészeti irodalmi érintkezések teljes bibliográfiáját.